

The Investigation of Developmental Characteristics of Pre-School Children's Writing Skills

Özlem ŞİMŞEK ÇETİN *

Döndü Neslihan BAY **

Sadegül ALTUN AKBABA ***

ABSTRACT. The aim of this study is to explain the developmental case of pre-school children's writing skills in the light of writing development hypotheses. Case study method, which is a type of qualitative research, was used in the study. 36-72 months old 139 children (75 female, 64 male) attending three different kindergartens in 2010-2011 academic year formed the study group of the study. Writing samples of the children in the study group were collected by the researchers. The samples were analyzed through Sulzby (1986) writing development theory. At the end of the research, it was concluded that in the writing samples of the children, based on the properties of writing development theories, there was an increase in the use of letters and letter clusters and a decrease in the use of pictures and scribbles as the ages of the children rise.

Key Words: Preschool children, writing, emergent writing

SUMMARY

Purpose and Significance: In this study, it is aimed to investigate the developmental case of pre-school children's writing skills. In order to reach this goal, the writing samples of 3, 4, 5, and 6- year-old children were examined in the light of writing development hypotheses. In Turkey, studies about developmental stages of children's writing are very limited in early childhood field, so this study is important for contributed in the related literature. Teachers should consider developmental stages of children's writing when designing and implementing writing activities. Also, Early Childhood Education Program of The Ministry of Education is developmental program, so activities that target the children's writing skills must be developmentally appropriate.

In this study, developmental stages of children's writing were identified according to the writing developmental theory of Sulzby (1986) and were exhibited developmental stages of children's writing. Therefore, results of this study can guide the preparation of preschool education program and can be contributed for other research in this field.

Method: Case study method, a type of qualitative research, was used in the study. The aim of case studies is to reveal results related to a specific situation. In the present study, the writing samples of children were examined using the document analysis technique. Convenience sampling, one of the methods of purposeful sampling, was used to determine the schools for the study. Easily accessible three preschools, one independent preschool and university affiliated two preschools, participated in this study. There were 20 children from the 3- year- old group (12 female and 8 male), 32 children from the 4- year- old group (11 female and 21 male), 37 children from the 5- year- old group (26 female and 11 male), and 46 children from the 6- year- old group (26 female and 20 male). In total, 139 children, 75 females and 64 males, participated in the study. The data collected from the children were analyzed through Sulzby (1986) writing development theory.

Results: At the end of the study, it was found that the children in the study group showed the properties of Sulzby (1986) writing development theory.

Discussion and conclusions: When the writing skills of the children in the study group were evaluated in general, it was observed that children show the developmental abilities presented in the writing theories, such as pictures, scribbles, shapes like letters, using the letters and letter clusters. When the writing samples of the children were examined, it was ascertained that they showed the properties of the written language such as spacing between letters, words/nouns, and writing from left to right. As the ages of the children increases, the number of those who draw pictures and scribble in their writing lowers, and the number of those who use letters and letter clusters increases. When the pictures 1, 2, and 3 are examined, it is seen that the children drew pictures though they had been asked to write. The children in pre-school years may have difficulties in understanding the difference between the picture and writing in the early stages. They start to distinguish them as they investigate the writings around them (Mayer, 2007). When Table 2 is observed, it is realized that none of the 6- year- old children in the study group drew pictures. It is noticed that the 6- year-old children generally preferred to write using the letters and shapes like letters. The investigation of pictures 4, 5, 6, and 7 indicates that scribbles of the children are not random but show the features of writing. This case may be interpreted as the children starting to realize the features of writing in very early ages. When the pictures 6, 7, and 10 are examined, it is seen that when they are 3 or 4 years old, the children start to realize the fact that the letters constitute the words by getting together. The pictures 16, 17, 18 and 19, 20 and 22 show that the children can write their own names and the letters of them. In the pictures 20, 21, 22, and 23, it is noticed that there is both writing and pictures in the writing samples of the children. These findings suggest that the children are inspired by the illustrated story books and the story books that are read to them. They are influential in their writing developments.

* Kirikkale University, ozlemgazi@gmail.com

** Eskişehir Osmangazi University, bayneslihan@gmail.com

*** Baskent University, akbabas@baskent.edu.tr

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazma Becerilerinin Gelişimsel Özelliklerinin İncelenmesi

Özlem ŞİMŞEK ÇETİN *

Döndü Neslihan BAY **

Sadegül ALTUN AKBABA ***

ÖZ. Çalışmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerinin gelişimsel durumunu yazma teorileri ışığında açıklamaktır. Araştırmada nitel araştırma çeşidi olan Tipik Durum Çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2010- 2011 eğitim öğretim yılında üç anaokuluna devam eden 36- 72 aylık 139 çocuk (75 kız, 64 erkek) oluşturmuştur. Araştırmada çalışma grubundaki çocuklardan araştırmacılar tarafından yazı örnekleri toplanmıştır. Yazı örnekleri Sulzby (1986) yazma gelişimi teorisi ışığında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda çalışma grubundaki çocukların yazı örneklerinde, yazma gelişim teorilerindeki gelişim özelliklerine uygun olarak çocukların yaşı arttıkça, resim ve karalamaların azaldığı, harf ve harf kümelerini kullanımının arttığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi çocuklar, yazma, gelişimsel yazma

GİRİŞ

Okul öncesi dönemdeki çocuklar karalamalar yaparak, çeşitli şekillerde çizgiler çizerek ve harflere benzeyen şekiller yaparak yazma girişiminde bulunurlar. Çocukların çok erken yaşlardan itibaren gösterdikleri bu sembolik yazma girişimleri onların yazmayı ve yazılı dil sistemini öğrenmelerinde önemli görülmektedir (Yaden ve Tardibuono, 2004). Çocukların bu ilk yazma girişimleri gelişimsel bir özellik taşımakta ve “emergent literacy” yani diğer bir deyişle “gelişen (gelişimsel) okuryazarlık” kavramı ile açıklanmaktadır. “Emergent writing” kavramı yani diğer bir ifadeyle gelişimsel olarak ortaya çıkan yazma “gelişimsel yazma” çocuğun duygu, düşünce ya da bir mesajı iletmek yani iletişim kurmak amacıyla kağıt üzerinde işaretlemeler yapmasıyla görülmektedir (Mayer, 2007). Çocuklarda yazma gelişiminin meydana gelmesi, dinleme, konuşma, okuma ve resim gelişimi ile birlikte olmakta ve bu becerilerin gelişimi birbirlerini etkilemektedir. Çocuklar evde, okulda ve içinde buldukları sosyal alanlarda farklı amaçlarla yazı yazan yetişkinlerle ya da büyük çocuklarla karşılaşmakta ve bu kişilerle etkileşime geçerek yazının işlevini ve şeklini anlamaya başlamaktadırlar. Çocuklar çevrelerinden edindikleri bu bilgileri kullanarak, karalama, resim yapma, çizgi çizme, harf benzeri şekiller yazma ve en sonunda formal yazmayı öğrenmeye doğru ilerlemektedir (Mukosa- Mogaye, 2003).

Çocukların yazma gelişimi farklı araştırmacılar tarafından aşamalara ayrılarak incelendiği görülmektedir. Bu araştırmacılarından biri olan Sulzby (1986) çocukların yazma gelişimini altı aşamada incelemiştir. Ancak bu aşamaların mutlaka sıralı bir şekilde gerçekleşmesi beklenmez. Bu aşamalar aşağıda belirtilmiştir.

- **Resim yoluyla yazma:** Çocuklar resim yaparak yazı yazarlar, bu dönemde resim ve yazı arasındaki fark anlaşılabilir. Yazı/resmi mesajlarını iletmek için özel bir iletişim aracı olarak kullanırlar. Çocuklar yaptıkları resimleri yazıyı okuyormuş gibi okurlar.
- **Karalamalar yoluyla yazma:** Çocuk yaptığı çizgileri yazı olarak nitelendirir ama aslında karalama yapmaktadır. Bu karalamaları yaparken genellikle soldan sağa doğru hareket ederler. Kalem yetişkin gibi tutulmaya başlanır.
- **Harf benzeri şekiller kullanarak yazma:** Çocuklar harfe benzeyen şekiller yapmaya başlarlar.
- **(Öğrenilmiş-Ezberlenmiş) Harf ve harf kümelerini kullanarak yazma:** Bu aşamada çocuklar genellikle isimlerinde bulunan harf kümelerini kullanılmaktadır. Çocuk harflerin yerini değiştirebilir. Bu aşamada harfler rastgele bir şekilde yerleştirilebilir ya da uzun bir sıra şeklinde sıralanabilir.
- **Heceler kullanarak yazma:** Bu aşamada çocuklar, ses harf ilişkisi kurmaya başlamaktadırlar. Sözcüklerdeki bazı harfler eksik yazılabilir ve sözcükler ve harfler arasında uygun boşlukları bırakmama, harfleri üst üste yazma gibi, kağıtta yer kullanımında sıkıntılar yaşanabilir.
- **Formal yazma:** Geleneksel yazmaya geçilir, çocuklar yetişkin gibi yazı yazmaya başlar (Akt.: Morrow, 2005).

* Kırıkkale Üniversitesi, ozlemgazi@gmail.com

** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, bayneslihan@gmail.com

*** Başkent Üniversitesi, akbabas@baskent.edu.tr

Çocukların yazma becerilerinin gelişimine ilişkin başka bir sınıflama, Ferriero (1988) tarafından geliştirilen yazma gelişim teorisine göre yapılmıştır. Ferriero (1988)'ya göre çocukların yazma gelişiminde iki önemli aşama bulunmaktadır. Bu aşamalar resim- harf ve alfabetik aşama olarak sıralanmaktadır.

1. **Resim- Harf Aşaması:** Bu aşama yazma gelişiminin ilk ve en önemli aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada çocuk önce resim ve şekli tanımaya çalışmakta ve onları çizme çabası göstermektedir. Resim ya da şekiller çizerek yazmaya başlayan çocuk daha sonra kelime ve heceleri kopyalamaya başlar, ardından harfleri yazmaya kadar ilerler. Bu aşama harften önceki yazı olarak da özetlenebilir. Bu aşama dört alt aşamadan meydana gelmektedir.
 - **Hece öncesi aşaması:** Bu aşamanın başlangıcında sözcükler şekil, logo ya da resim olarak algılanmaktadır. Çocuk yazıya benzemeyen çizgiler ya da şekiller çizmektedir. Bu aşamada çocuklar resim ile yazı arasındaki benzerlik ve farklılıkları anlamaya başlamaktadır. Resim ve yazı arasındaki ayrımı yapmakta ve yazıya benzeyen çizgiler çizmektedir. Bu dönemde kelime kavramı da gelişmeye başlar ve bazı kelimeleri kopya eder.
 - **Hece aşaması:** Bu aşamada karışık çizgiler ve karalamalar yerini harfe yakın çizgiler ya da harflere bırakmıştır. Bazı kelimeler yazılmaya başlanmış ve kelimeler arasında boşluklar bırakılmaya başlanmıştır. Önceki dönemlere göre daha nitelikli yazılar görülmektedir.
 - **Hece - harf aşaması:** Bu aşamada çocuk yazının görsel unsurlarını daha fazla göstermektedir. Yazıda harf sayısı dikkate alınarak yazıldığı görülmekle birlikte, yazılan bu harflerin ses ile ilişkilendirilmediği görülmektedir.
 - **Harf aşaması:** Bu aşamada çocuk harf ve ses arasındaki ilişkiyi kurmaya başlamakta ve seslerle harfleri ilişkilendirerek yazmaya başlamaktadır.
2. **Alfabe Aşaması:** Bu aşama çocuğun yazı sistemini anladığı ve yetişkin gibi yazmaya başladığı dönemdir (Akt.: Güneş, 2007).

Çocukların yazma becerisi gelişimsel olarak belli bir aşamada ilerlemekte ve aynı zamanda çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bu çevresel faktörlerden biri çocukların karşılaştığı yazılardır. Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma gelişiminden söz ederken yazılı dile ait iki özellik vurgulanmaktadır. Bunlardan ilki evrensel (genel) yazılı dil özellikleri, ikincisi ise yazılı dilin kendine ait kurallarına ilişkin (özel) özellikleridir. Çocukların yazma becerisi yazı ile deneyimlerine bağlı olarak küçük yaşlardan itibaren hem evrensel yazı özelliklerini hem de içinde bulunduğu kültürün yazı özelliklerini göstermektedir (Akt., Puranik ve Lonigan, 2009; Mortensen, 2009; Yaden ve Tardibueno, 2004). Araştırmalar çocukların yazma gelişiminin belli aşamalarda kazandığını ancak yazılı dilin (özel) özellikleri ile (genel) evrensel özelliklerinin kazanımıyla ilgili tam bir fikir birliği söz konusu olmadığını göstermektedir (Puranik ve Lonigan, 2009; Treiman, Cohen, Mulqueen, Kesler, Schechtman, 2007). Puranik ve Lonigan (2009) 377 okul öncesi dönemdeki çocuk ile yaptıkları araştırmada üç yaşındaki çocukların yazılarında evrensel özelliklerle birlikte buldukları kültüre ait yazılı dilin özelliklerini gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Treiman, ve diğerleri (2007) yaptıkları araştırmada dört yaştan daha erken yaşlardan itibaren, çocukların kendi isimlerinde yazının hem evrensel (genel) özelliklerini (ayrık ya da doğrusal çizgi çizme gibi), hem de yazılı dilin kendine ait özelliklerini (ilk harften sonraki harflerin küçük olması, harflerin yönü gibi) gösterdiğini tespit etmişlerdir. Molfese ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmada 286 çocuk ile çalışılmıştır. Çocukların anaokulunda ve anasınıfındaki isim yazma ve harf yazma becerileri değerlendirilmiştir. Araştırma çocukların küçük yaşlardan itibaren harfleri kullandıklarını göstermektedir. Stellakis ve Kondyli (2004) okul öncesi dönemdeki 172 (41- 72 aylık) çocuğun yazılarında yazı ve resim arasında farklılığı gösterdiklerini ve harfe benzeyen şekiller yazma, yazının yönünü doğru yazma ve sözcükler arasındaki boşluklar bırakma gibi yazılı dile ait özellikleri gösterdiklerini tespit etmişlerdir Kissel (2006) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönemde öğretmenin çocuklara kitap okuduğu, yazmaya hazırlık çalışması yaptığı sırada sosyal etkileşimin meydana geldiğini ve bu etkileşimin çocukların yazma gelişiminde, harflerin seslerini öğrenmelerinde etkili olduğunu bulmuştur. Kissel (2011) yaptığı araştırmada dört yaşındaki çocukların yazma gelişiminde sosyal etkileşimin ve popüler kültürün (çizgi filmlerin) etkili olduğunu saptamıştır.

Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocukların yazma gelişimine yönelik oldukça az araştırma bulunmaktadır (Çelenk, 2008; Duran, 2009; Şimşek, 2011; Yangın, 2007). Yapılan bu araştırmaların ise okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazır bulunuşlukları ile ilgili olduğu görülmektedir. Çelenk (2008) tarafından yapılan araştırma ilköğretim okullarına yeni başlayan birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma öğretimine yönelik deneyim ve birikimlerini (duyuşsal hazırlık ve yazma öğrenmeye hazırlık) değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların okul öncesi eğitim süresinde ilköğretime yönelik deneyim ve birikim kazandıkları ve okul öncesi eğitimin çocukların okuma ve yazmaya

hazırlık düzeylerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Duran (2009) yaptığı araştırma, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, ilk okuma yazma öğretimi sürecindeki bitişik eğik yazı çalışmalarının; okul öncesi eğitimi sırasında yazıya hazırlık eğitimi alıp almadıkları dikkate alınarak gözlenmesi, bu gözlemlerin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmacı, deney grubu için bitişik eğik yazıya hazırlık etkinlikleri ve çalışma yaprakları hazırlamıştır. Ana sınıfı eğitimi süresinde bu etkinlikleri ve çalışma kâğıtlarını bir program dahilinde (48 ders saati) uygulamıştır. Araştırma sonucunda deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklara göre daha hızlı yazı yazdıkları, imla kurallarını uygulama konusunda daha başarılı oldukları ve yazıların okunaklı olduğu görülmüştür. Bu becerileri geliştirme konusunda kontrol grubu öğrencilerin sorunlar yaşandığı gözlenmiştir. Şimşek (2011) yaptığı araştırmada çocukların yazmaya hazırlık becerilerini desteklemek amacıyla uygulanan eğitim programının etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yazmaya hazırlık programı uygulanan çocukların yazmaya hazırlık düzeylerinin, programa katılmayan kontrol grubundaki çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yangın (2007) tarafından, okul öncesi eğitim kurumlarının altı yaş grubundaki çocukların yazmayı öğrenmeye hazır olup olmadıklarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarının altı yaş grubundaki çocukların yazmayı öğrenmeye hazır olmadıkları belirlenmiştir. Ancak Türkiye’de yazmaya hazırlığa yönelik bu araştırmaların okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimsel yazma özelliklerine yönelik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimsel yazma özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu çalışma literatürdeki bu boşluğu doldurmada katkı sağlamak için önemlidir. Çünkü yazmaya hazırlık çalışmaları denildiğinde genellikle küçük kas becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler ve çizgi çalışmaları akla gelmektedir. Ancak bunların yanı sıra öğretmenler okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını planlarken ve çocukların yazmaya hazırlık becerilerini değerlendirirken yazma gelişim aşamalarını dikkate almalıdırlar. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı gelişimsel bir programdır, bu nedenle yazmaya hazırlıkla ilgili amaçların yazılmasında çocukların yazma gelişim aşamalarının dikkate alınması önemlidir. Bu çalışmada araştırmaya dahil edilen çocukların yazma gelişimleri, Sulzby (1986) yazma gelişim teorisine uygunluk açısından incelenecek ve çocukların gelişim aşamaları ortaya konulacaktır. Çalışma sonucunda elde edilen bulguların hem okul öncesi eğitim programının hazırlanmasında ve hem de öğretmenlerin uygulamalarında yararlı olacağı, böylece alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında aşağıdaki soruya yanıt aranacaktır.

Araştırma Sorusu: Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3, 4, 5, 6 yaş çocuklarında yazma becerilerinin gelişimsel durumu nedir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmacının rolüne, katılımcılara, araştırmada izlenecek süreç, verilerin toplanmasına, verilerin analizine ve geçerlik güvenilirlik çalışmalarına yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli: Araştırmada nitel araştırma çeşidi olan Tipik Durum Çalışması yöntemi kullanılmıştır. Tipik durum çalışmalarındaki amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yazma becerisinin gelişimi çocuklarda görülen tipik bir durumdur. Çocuklar bu süreci belli aşamalardan geçerek yaşamaktadırlar. Dolayısıyla, bu çalışmada da çocuklardan toplanan yazı örnekleri incelenerek, doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi tek başına kullanılabilmesi gibi diğer nitel yöntemlerle birlikte kullanılmaktadır. Bu çalışmada öğrenci resimleri doküman olarak kabul edilerek analiz edilmiştir.

Katılımcılar: Araştırmada çalışma grubuna alınan çocukların belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden de kolay ulaşılabılır örnekleme ve ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için okul öncesi eğitim kurumuna devam eden farklı yaşlardaki çocuklara ulaşılması gerekir, anasınıflarında sadece 6 yaş grubu çocuklar bulunduğu için, araştırmanın anaokullarında yapılması ölçüt olarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabılır durum örnekleme, araştırmaya hız ve pratiklik katan bir örneklemedir. Bu nedenle araştırmada okulların belirlenmesi amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabılır durum örnekleme yapılmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak, 3, 4, 5 ve 6 yaş grubundan çocukların bir arada bulunması nedeniyle anaokullarında uygulama yapılması tercih edilmiştir. Araştırmanın başlangıcında Ankara ilinde, aynı ilçede yer alan bir bağımsız anaokulu ve bir üniversite anaokulu uygulamaya dahil edilmiştir. Bu anaokulları aynı ilçede ve konum olarak merkezi bir yerde olmaları nedeniyle belirlenmiştir. Ancak üniversite anaokulundan

yeterli veri sağlamadığından yine aynı ilçede bulunan ve aynı üniversiteye bağlı başka bir anaokulundan veri toplanmıştır. Bu üç anaokuluna devam eden 3, 4, 5 ve 6 yaş grubundaki çocuklar araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Her yaş grubundan birer sınıf alınmıştır. Veri toplanmadan bir hafta önce okul yönetimi ile görüşülmüş, okul idaresinden araştırmayı yapabilmek için gerekli izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya dahil edilen sınıflardaki çocukların velilerinden yazılı izin alınmıştır. Araştırma verilerinin toplandığı sırada okulda bulunan çocukların tamamı çalışmaya dahil edilmiştir. Tablo 1’de çalışma grubundaki çocukların yaş ve cinsiyete göre dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubundaki Çocukların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş	Çocuk Sayısı	Cinsiyet	
		Kız	Erkek
3	20	12	8
4	32	11	21
5	37	26	11
6	46	26	20
Toplam	139	75	64

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunda 3 yaş grubundan 12 kız, 8 erkek olmak üzere 20 çocuk, 4 yaş grubundan 11 kız, 21 erkek olmak üzere 32 çocuk, 5 yaş grubundan 26 kız, 11 erkek olmak 37 çocuk, 6 yaş grubundan ise 26 kız, 20 erkek olmak üzere toplam 46 çocuk olduğu görülmektedir. Araştırmaya toplam 75 kız ve 64 erkek, toplam 139 çocuk katılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri 2010- 2011 eğitim öğretim dönemi Ocak ayında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veriler okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri sırasında toplanmıştır. Çocuklar grup olarak masaya alınmış ve grup olarak uygulama yapılmıştır. Sınıfta kullandıkları boya kalemleri ve beyaz kağıt dağıtılmıştır. İsteyen çocukların kurşun kalem kullanmalarına izin verilmiştir. “*Annenize bir mektup yazmanızı istiyorum*” yönergesi verilmiş, yazı/resimlerini tamamlamaları için gerekli süre sağlanmıştır.

Toplanan veriler, Sulzby (1986) yazma gelişim teorisinde yer alan “resim yoluyla yazma, karalamalar yapma, harf benzeri şekiller kullanarak yazma, harf ve harf kümeleri kullanarak yazma” aşamaları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırmada harfleri kullanarak yazma aşaması çocukların yazı örnekleri incelendikten sonra, çocukların yazı örneklerinin, yaşlara göre gelişim düzeyleri tablo 2’de gösterilmiştir. Toplanan veriler, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenerek değerlendirilmiş, daha sonra değerlendirmeler karşılaştırılarak gelişim aşamasının ne olduğuna karar verilmiştir. Gelişim aşamalarının açıklanmasında toplanan verilerden bazı örnekler sunulmuştur. Bu örnekler, yazma gelişim teorileri ışığında açıklanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubundaki çocukların yazı örneklerinin incelenmesiyle elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çalışma Grubundaki Çocukların Gelişimsel Yazma Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmada elde edilen veriler, yaş ölçütü dikkate alınarak yazma gelişim teorisine göre açıklanmıştır.

Tablo 2: Çalışma Grubundaki Çocukların Gelişimsel Yazma Özelliklerinin Yaşlara Göre Dağılımı

Gelişimsel Yazma Özellikleri	Yaş Grubu			
	3 yaş	4 yaş	5 yaş	6 yaş
Resim	5	2	5	-
Karalamalar yoluyla yazma	13	20	10	2
Harf benzeri şekiller yazma	1	6	8	9
Harf ve harf kümeleri kullanarak yazma	1	4	14	35

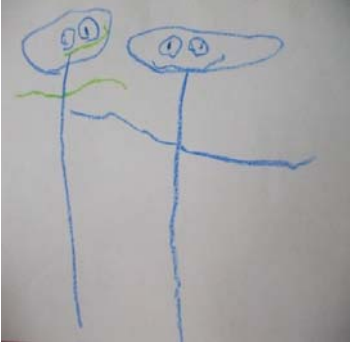
Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubundaki üç yaş çocuklarının (n: 20), 13’nün karalamalar aracılığıyla yazdığı, 5’nin yalnızca resim yaptığı görülmektedir. Harf benzeri şekiller yazan 1 ve harf ya da harf

kümelerini yazma kullanarak yazan 1 çocuğun olduğu görülmektedir. Üç yaş grubunda harfleri kullanarak yazan çocuk bulunmamaktadır. Üç yaş grubundaki çocukların en fazla karalamalar yoluyla yazı yazdıkları söylenebilir. Dört yaşındaki çocuklarda (n: 32), 20 çocuğun karalama, 2 çocuğun sadece resim, 6 çocuğun harf benzeri şekiller yaptığı, 4 çocuğun ise harf ve harf kümeleri kullanarak yazdığı görülmektedir. Dört yaş grubundaki çocuklarda harf ve harf kümelerini kullanarak yazan 4 çocuk bulunmaktadır. Dört yaş grubundaki karalama yapan çocukların sayısının diğer gelişim özellikleri dikkate alındığında oldukça fazla olduğu söylenebilir. Çalışma grubundaki 5 yaş çocuklarının (n: 41) gelişimsel yazma özellikleri incelendiğinde, 5 çocuğun yalnızca resim, 10 çocuğun karalama, 8 çocuğun harf benzeri şekiller kullanarak, 7 çocuğun harf benzeri şekiller kullanarak, 14 çocuğun ise harf ve harf kümeleri kullanarak yazdığı görülmektedir. Çalışma grubuna dâhil edilen altı yaş grubundaki çocukların (n: 46) gelişimsel yazma özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde, yalnızca resim yapan çocuğun olmadığı, resmi harf ve harf kümeleri ile birlikte kullandıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle bu çocukların yaptıkları yazı örnekleri harf ve harf kümeleri kategorisinden değerlendirilmiştir. 2 çocuğun karalamalar yaptığı, 9 çocuğun harf benzeri şekiller yaptığı, 35 çocuğun ise harf ve harf kümeleri kullanarak yazdığı görülmektedir.

Çalışma grubundaki çocuklardan elde edilen veriler “resim yapma/ yazı yazmayı reddetme, karalama yoluyla yazma, harf benzeri şekiller çizme, harf ve harf kümeleri kullanarak yazma” aşamaları başlıkları altında ayrı ayrı incelenmiş ve bu aşamalara ait örnekler aşağıda sunulmuştur.

Resim yapma/ Yazı yazmayı reddetme

Sulzby (1986), çocuklar resim yaparak yazı yazarlar, bu dönemde resim ve yazı arasındaki fark anlaşılmamıştır. Yazı/resim, mesajlarını iletmek için özel bir iletişim aracı olarak kullanırlar. Çocuklar yaptıkları resimleri yazıyı okuyormuş gibi okurlar (Morrow, 2005). Resim 1, 2 ve 3'te 3, 4 ve 5 yaş grubundaki çocukların resim örneklerine yer verilmiştir.

Resim 1: 4 yaş erkek

Resim 2: 3 yaş erkek

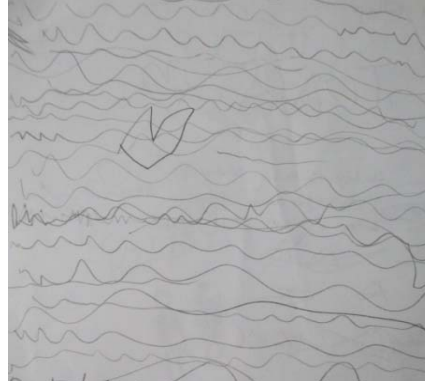
Resim 3: 5 yaş kız

Karalama yoluyla yazma

Sulzby (1986)'ye göre bu aşamada çocuk yaptığı çizimleri yazı olarak nitelendirir, ancak aslında karalama yapmaktadır. Bu karalamaları yaparken genellikle soldan sağa doğru hareket ederler. Kalem yetişkin gibi tutulmaya başlanır (Akt., Morrow, 2005).

Resim 4: 3 yaş kız

Resim 5: 6 yaş kız

Resim 4, 5, 6 ve 7’de farklı yaş grubundaki çocukların karalama örnekleri görülmektedir. Resim 4 ve Resim 5’de çizgilerin sürekli olarak çizildiği, Resim 6 ve 7’de ise çizgilerde ayrılmaların olduğu görülmektedir. Bu ayrık çizgilerin kelime algısı ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Resim 6: 4 yaş erkek

Resim 7: 3 yaş erkek

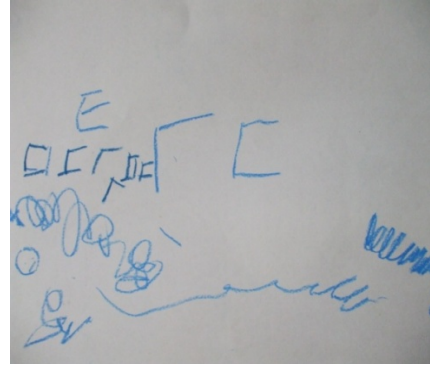
Harf benzeri şekiller çizme

Okul öncesi dönemdeki çocukların yazma becerilerindeki gelişim özelliklerinde karalama aşamasından sonra harf ve harf benzeri şekiller yapmaktadırlar. Bu aşamada çocuklar düz ve eğik çizgileri birleştirerek harfe benzeyen şekiller çizmeye başlarlar. Çocukların harf benzeri şekiller çizmeleri, onların yazının küçük birimlerden meydana geldiğini anlamaya başladığını göstermektedir. Çocukların harfe benzeyen şekiller çizmeye başlaması bir sonraki aşamada harfleri kullanarak yazmaya doğru gelişim göstermektedir (Fogo, 2008).

Çocuklar çevrelerindeki yazıları incelemeye başladıklarında, mesajlarını iletme için yazıya benzeyen şekiller oluşturmaya başlarlar. Örneğin çocuklar harfe benzeyen şekiller yaparlar ve bu şekilleri yaparken soldan sağa doğru yazırlar (Mayer, 2007). Çalışma grubunda yer alan çocukların bazılarının sadece karalama yapmadığı, karalamaları farklı şekillerle desteklediği görülmektedir (Resim 8, 9, 10, 11). Bu şekillerin bazılarının harf çizimine çok yakın olduğu ve ayrı ayrı birimler olarak yapıldığı dikkati çekmektedir.

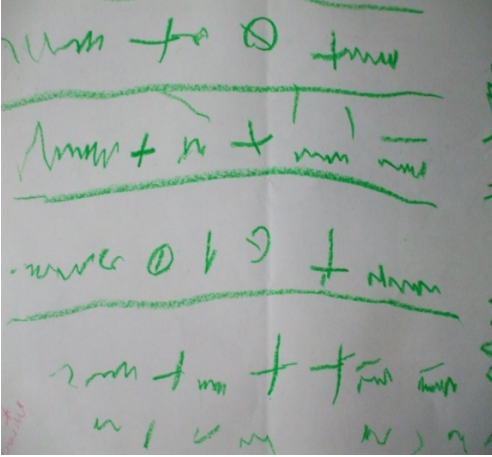

Resim 8: 3 yaş erkek

Resim 9: 4 yaş erkek

Resim 8 ve 9 incelendiğinde harfe benzeyen şekillerin kağıt üzerinde rastgele yerleştirildiği görülmektedir. Resim 10 ve 11’de ise şekillerin yan yana yazıldığı görülmektedir. Resim 10’da dikkati çeken diğer bir durum ise yazı sembollerinin satır çizgileri arasına yerleştirilmesidir.

Resim 10: 4 yaş erkek

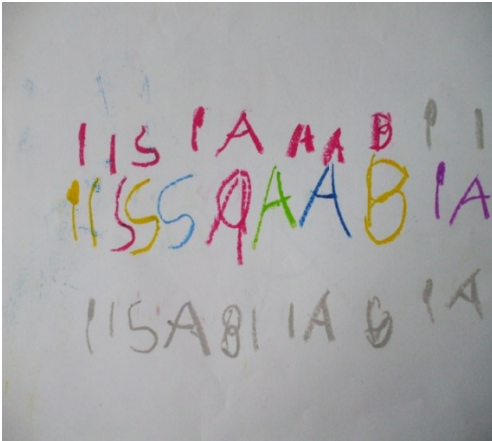

Resim 11: 4 yaş kız

Harf ve harf kümeleri kullanarak yazma

Sulzby (1986)'ye göre, bu aşamada çocuklar genellikle isimlerinde bulunan harf kümelerini kullanır. Harflerin yerini değiştirebilirler. Bu aşamada harfler rastgele bir şekilde yerleştirilebilir ya da uzun bir sıra şeklinde sıralanabilir (Akt., Morrow, 2005).

Resim 12, 13, 14, 15'de çocukların harfleri kullanarak yazdıkları görülmektedir. Bazı yazı örneklerinde harflerin belli bir sırada yazıldığı (Resim 12, 13, 14) bazı yazı örneklerinde ise (Resim 15) harflerin sayfada dağınık bir şekilde yerleştirildiği görülmektedir. Çocukların yazı örnekleri incelendiğinde genellikle büyük harfler kullanıldığı görülmektedir.

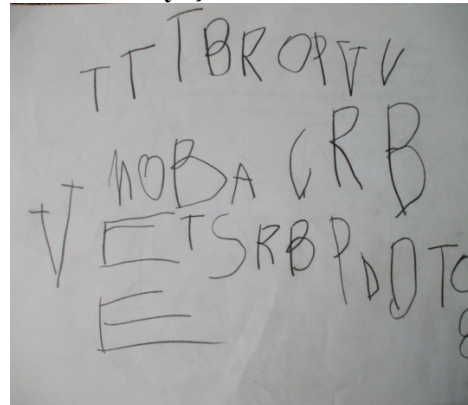
Resim 12: 4 yaş kız

Resim 13: 5 yaş kız

Resim 14: 6 yaş kız

Resim 15: 6 yaş erkek

Çocuklar için anlamlı olan ilk harfler isimlerinin ilk harfleridir, genellikle çocuklar isimlerinin ilk harflerini yazarlar (Fogo, 2008; Havens, 2002).

Resim 16: 3 yaş kız

Resim 17: 4 yaş kız

Resim 16, 17, 18 ve 19'da farklı yaş grubundaki çocukların isimlerini yazdıkları görülmektedir. İsimlerde harf atlama, harflerin yerini değiştirme, harfleri ters yazma gibi durumlar gözlenmektedir.

Resim 18: 5 yaş kız

Resim 19: 6 yaş kız

Resim 17, 18 ve 19, 20 ve 22 incelendiğinde çocukların harfler yan yana getirerek anlamlı birimler oluşturdukları yani isimleri yazdıkları görülmektedir.

Resim 20: 6 yaş erkek

Resim 21: 6 yaş kız

Resim 21, 22 ve 23 incelendiğinde resim, karalama ve harf aşamalarının birlikte yer aldığı yazı örnekleri görülmektedir. Resim 20'de konuşma baloncuğunun kullanılmış olması dikkat çekmektedir. Resim 20, 21, 22 ve 23 çocukların yazı ve resmi birbirinden kesin sınırlarla ayırdığı ve hikâye kitabı şeklindeki bir yapıyı

oluşturdukları görülmektedir. Bu yazı örnekleri çocukların kendilerine okunan hikâye kitaplarındaki yazıyı fark ettiklerinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Aynı zamanda Resim 17, 18, 19, 20, 21, 22 ve 23 incelendiğinde çocukların resim ile harf ya da harf benzeri şekilleri bir arada kullandıkları görülmektedir.

Resim 22: 6 yaş kız

Resim 23: 6 yaş erkek

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma grubundaki çocukların yazma becerilerinin gelişimi genel olarak değerlendirildiğinde, resim, karalama, harfe benzeyen şekiller, harf ve harf kümelerini kullanma gibi yazma gelişim teorilerindeki gelişim özelliklerini gösterdikleri görülmektedir. Çocukların yazı örnekleri incelendiğinde harfler, sözcükler/isimler arasında boşluklar bırakma, soldan sağa doğru yazma gibi yazılı dilin özelliklerini gösterdikleri saptanmıştır. Bu durum okul öncesi dönemden itibaren yazma gelişiminin başladığını göstermektedir. Benzer şekilde, Stellakis ve Kondyli (2004) okul öncesi dönemdeki 172 (41- 72 aylık) çocuğun yazılarında yazı ve resim arasında farklılığı gösterdiklerini ve harfe benzeyen şekiller yazma, yazının yönünü doğru yazma ve sözcükler arasındaki boşluklar bırakma gibi yazılı dile ait özellikleri gösterdiklerini tespit etmişlerdir.

Tablo 2 incelendiğinde çocukların yaşı arttıkça, yazılarında resim ve karalama yapanlarının sayısının azaldığı, harf ve harf kümelerini kullananların sayısının arttığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu yazma gelişimiyle ilgili teorilerle paralellik göstermektedir. Çocuklarda yazma gelişiminin meydana gelmesi, dinleme, konuşma, okuma ve resim gelişimi ile birlikte olmakta ve bu becerilerin gelişimi birbirlerini etkilemektedir. Çocuklar evde, okulda ve içinde buldukları sosyal alanlarda farklı amaçlarla yazı yazan yetişkinlerle ya da büyük çocuklarla karşılaşmakta ve bu kişilerle etkileşime geçerek yazının işlevini ve şeklini anlamaya başlamaktadırlar. Çocuklar çevrelerinden edindikleri bu bilgileri kullanarak, karalama, resim yapma, çizgi çizme, harf benzeri şekiller yazma ve en sonunda formal yazmayı öğrenmeye doğru ilerlemektedirler (Mukosa- Mogaye, 2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklar doğumdan üç yaşa kadar karalamalar aracılığıyla yazı yazmaktadırlar. Üç yaştan altı yaşa kadar kontrollü karalamalar aracılığıyla yazının özelliklerini, düz, dairesel şekiller ve harf benzeri şekiller kullanarak keşfetmeye başlarlar (Morrow, 2005). Çocuklar yazma gelişiminin bir aşaması olarak harfleri kullanarak yazıları yazabilirler, bu dönemdeki çocuklar genellikle kendi isimlerini ya da isimlerindeki harfleri kullanarak yazı yazma eğilimindedirler (Mayer, 2007).

Resim 1, 2 ve 3 incelendiğinde çocuklardan yazı yazmaları istenmesine rağmen resim yaptıkları görülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar yazıyı iletişim aracıyla olarak kullanamıyorlarsa resim onların kendilerini ifade etmeleri için en etkili yollardan biridir (Jalongo, 2007). Sözel dilden yazılı sunuma doğru ilerleyen yazma sürecinin başlangıcı kağıda kalem, boya gibi herhangi bir araç kullanarak işaretler yapmaya dayanmaktadır. Çocuğun farklı araçları kullanarak kalıcı izler oluşturabileceğini keşfetmeye başladığı andan itibaren yazma süreci de başlamış olmaktadır. Başlangıçta yazı ve resmi birlikte üretilmektedir. Yaklaşık olarak 3 yaş civarında yazı ile resim arasındaki farklılıkları anlamaya başlanır (Havens, 2002). Okul öncesi dönemdeki çocuklar erken dönemlerde resim ve yazı arasındaki farkı anlamakta güçlük yaşayabilirler. Çevrelerindeki yazıları inceledikçe yazı ve resim arasındaki farkı ayırt etmeye başlarlar (Mayer, 2007). Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubundaki 6 yaş çocuklarının hiçbirinin sadece

resim yapmadığı dikkat çekmektedir. 6 yaş grubundaki çocukların genellikle harf ve harf benzeri şekiller kullanarak yazı yazmayı tercih ettikleri görülmektedir. 3 yaş grubundaki çocukların yazı yazmayla ilgili yönergeye tepki göstermediği ancak 4 ve 5 yaş grubundaki çocukların yazı yazmayı bilmediklerini bu yüzden yazmak istemediklerini belirttikleri görülmüştür. Bu durum, çalışma grubundaki 4, 5 ve 6 yaş grubundaki çocukların yazının resimden farklı olduğunu anladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Schickedanz (1992)'a göre okul öncesi dönemdeki çocukların yaptıkları karalamalar yazı özelliği göstermektedir, çocuktan yazı yazması istendiğinde yaptığı karalamalar resme değil yazıya benzemektedir. Resim 4, 5, 6 ve 7 incelendiğinde çocukların yaptıkları karalamaların rastgele olmadığı yazı özelliği gösterdiği görülmektedir. Bu durum çocukların çok küçük yaşlardan itibaren yazı özelliklerini fark ettiği şeklinde yorumlanabilir. Resim 6, 7 ve 10 incelendiğinde çocukların 3- 4 yaştan itibaren harflerin bir araya gelerek sözcüklerin oluştuğunun fark edildiği görülmektedir. Justice ve Ezell (2001) yaptıkları araştırmada dört yaşındaki çocukların %30'unun sözcük farkındalığı kazandığını tespit etmişlerdir.

Treiman, Cohen, Mulqueeny, Kesler ve Schechtman (2007) ve Puranik ve Lonigan (2009) tarafından yapılan araştırmalarda 3 ve 4 yaşlarındaki çocukların yazı örneklerinde gelişimsel çizgilerin yanı sıra harf gibi çevrelerindeki yazılı sembollerin etkisinin de görüldüğü bulunmuştur. Bu araştırma bulgularına benzer şekilde, Resim 12, 16 ve 17 incelendiğinde 3- 4 yaş çocuklarının harf ve harf kümelerini yaptıkları görülmektedir. Resim 16, 17, 18 ve 19, 20 ve 22 incelendiğinde ise çocukların isimlerinde bulunan harfleri ve isimlerini yazdıkları görülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların birçoğu isimlerinde bulunan harfleri yazabilmektedir ve süreçte isimlerinin tamamını ya da isimlerinde bulunan harflerin bir çoğunu kopya etmekte /yazabilmektedirler (Molfese ve diğ., 2011).

Resim 20, 21, 22 ve 23 incelendiğinde çocukların yazı örneklerinde hem yazı hem de resmin birlikte olduğu görülmektedir. Bu durum çocukların resimli hikaye kitaplarından esinlendiğini ve çocuklara okunan hikaye kitaplarının onların yazma gelişimlerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Çocuklar resim ve harflerin düşünceleri ifade etmek için birer sembol olduğunu fark etmişlerdir. Yapılan araştırmalar okul öncesi dönemdeki çocukların yazı gelişimlerinde evde ve okulda sağlanan sosyal etkileşimin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Kissel (2006) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönemde öğretmenin çocuklara kitap okuduğu, yazmaya hazırlık çalışması yaptığı sırada sosyal etkileşimin meydana geldiğini ve bu etkileşimin çocukların yazma gelişiminde, harflerin seslerini öğrenmelerinde etkili olduğunu bulmuştur. Kissel (2011) yaptığı araştırmada dört yaşındaki çocukların yazma gelişiminde sosyal etkileşimin ve popüler kültürün (çizgi filmlerin) etkili olduğunu bulmuştur. Bu araştırmada da elde edilen bulgulara dayalı olarak sosyal etkileşimin çocuklara sunulan fırsatların çocukların yazma gelişiminde etkili olduğu söylenebilir. Araştırma sonucunda çalışma grubundaki çocukların Sulzby (1986) teorisindeki yer alan gelişimsel yazma özelliklerini gösterdikleri saptanmıştır.

ÖNERİLER

Okul öncesi dönemde çocuklara yazılı çevre olanaklarının sunulması onların yazma gelişimde çok önemli görülmektedir. Bu nedenle hem okul öncesi öğretmenlerinin hem de ebeveynlerin bu konuda duyarlı olması, çocukların yazma gelişimlerini destekleyecek fırsatları sağlaması gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin günlük etkinlikleri sırasında yazma gelişimini destekleyecek etkinliklere yer vermesi yazmaya hazırlık çalışmalarını yalnızca el göz koordinasyonu ve çizgi becerileri ile sınırlı tutmaması önerilmektedir. Ebeveynler çocuklarının yazıyı fark etmeleri ve yazma gelişimlerini desteklemek için gün içinde pek çok fırsat yakalamaktadır. Ebeveynlerin bu fırsatların farkında olmaları, çocukları ile kitap okurken, herhangi bir not yazarken, alışveriş yaparken günlük etkinlikler sırasında çocukların yazma gelişimlerini desteklemeleri önerilmektedir.

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardaki genellemeden farklı olarak “aktarılabirlik” kavramı benimsenmektedir. Aktarılabirlik, elde edilen sonuçların uygulabilirliğine ilişkin geçici yargılara ulaşılması, test edilebilir denenceler oluşturulması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle araştırmadan elden edilen sonuçlar doğrudan benzer durumlara genellenmesinden söz etmek mümkün değildir. Ancak elde edilen sonuçlar benzer araştırmalar için aktarılabirlik değeri taşımaktadır. Bu nedenle araştırmayı destekleyecek, sonuçların genellenebileceği, geniş örneklerde, farklı sosyo kültürel özellikteki ailelerden gelen çocukların yazı örneklerinin incelendiği nicel araştırmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim sınıflarında ve evde çocuklara sağlanan yazı çevresinin yazma gelişimi üzerindeki etkisinin araştırılması, gelişimsel yazma ile yazmaya hazırbulunuşluk arasındaki ilişkinin araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Çelenk, S. (2008). İlköğretim okulları birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma ve yazma öğretimine hazırlık düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 83- 90.
- Duran, E. (2009). *Bitişik eğik yazı öğretimi çalışmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Fogo, L. J. (2008). *Writing in preschool*. Unpublished doctoral thesis, Purdue University, Indiana
- Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. (1. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Havens M. C. (2002). *Emergent writing in preschool*. Unpublished doctoral thesis, The State University of New Jersey, New Jersey.
- Jalongo, M. R. (2007). *Early childhood language arts*. (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kissel, B. T. (2006). *Beyond Print: journey beyond the pages to uncover the social influence on the meaning of prekindergarten children's writing*. Unpublished doctoral thesis, University of Virginia, Virginia.
- Kissel, B. T. (2011). That Ain't No Ninja Turtles: The prevalence and influence of popular culture in the talk and writing of prekindergarten children. *NHSA Dialog*, 14(1), 16–36
- Mayer, K. (2007). Emergent knowledge about writing. *Young Children*. 62(1), 34- 40.
- Molfese V, J., Beswick J. L., Jacobi-Vessels J. L., Armstrong N. E., Culver B. L., White J. M., M. C. Ferguson, Rudasill K. M., Molfese D. L. (2011). Evidence of alphabetic knowledge in writing: connections to letter and word identification skills in preschool and kindergarten. *Reading Writing*, 24: 133–150.
- Morrow, M. L. (2005). *Literacy development in the early years*. (5th ed). America: Pearson Education.
- Mortensen, J. A. (2009). *Children's perceptions of the graphic features they use to differentiate writing from drawing*. Unpublished master's thesis: University of Nevada: Rena.
- Mukasa- Mogaye, M. P. (2003). *An examination of emergent writing behavior of toddlers and ways of enhancing their classroom literacy instructional environment*. Unpublished master's thesis: Texas Women's University: Texas.
- Puranik, C., & Lonigan, C. J. (2009). From scribbles to scrabble: Preschool children's developing knowledge of written language. *Reading and Writing*. DOI 10.1007/s11145-009-9220-8.
- Schickedanz, J.A. (1992). *More than the abc the early stage of reading and writing*. (3th ed.).NACEY: Washington.
- Stellakis N., & Kondyli M. (2004). The emergence of writing: children's writing during the pre-alphabetic spelling phase. *Educational Studies in Language and Literature*, 4, 129–150.

- Şimşek, Ö. (2011) *60- 72 aylık çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin gelişiminde okuma yazmaya hazırlık programının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Treiman, R. Cohen J., Mulqueeny K. , Kessler B., & Schechtman S. (2007). Young children's knowledge about printed names. *Child Development*, 78(5), 1458 – 1471.
- Yaden D.B., & Tardibuono J.M. (2004). The emergent writing development of urban latino preschoolers: developmental perspectives and instructional environments for second-language learners. *Reading and Writing Quarterly*, 20, 29- 61.
- Yangın, B. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazır bulunuşluk durumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 294 – 305.
- Yıldırım, A., & H., Şimşek. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.